

Odporúčanie Výboru ministrov č. 7 z roku 2010 členským štátom o Charte Rady Európy o vzdelávaní k demokratickému občianstvu a ľudským právam

(prijaté Výborom ministrov 11. mája 2010 na 120. zasadnutí)

Výbor ministrov, podľa podmienok stanovených v článku 15.b Štatútu Rady Európy, pripomínajúc, že základným poslaním Rady Európy je podpora ľudských práv, demokracie a právneho štátu;

pevne presvedčený, že vzdelávanie a odborná príprava zohrávajú kľúčovú úlohu pri podpore tejto úlohy;

s ohľadom na právo na vzdelanie priznané v medzinárodnom práve, a to najmä v Európskom dohovore o ľudských právach (ETS č. 5), Všeobecnej deklarácii ľudských práv, Medzinárodnom pakte o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach a Medzinárodnom dohovore o právach dieťaťa;

pripomínajúc, že Svetová konferencia o ľudských právach, ktorá sa konala vo Viedni v roku 1993, vyzvala štáty, aby začlenili predmety: ľudské práva, demokraciu a právny štát do kurikúl formálneho a neformálneho vzdelávania všetkých vzdelávacích inštitúcií;

s ohľadom na rozhodnutie prijaté na druhom samite hláv štátov a vlád Rady Európy (1997), iniciovať vzdelávanie k demokratickému občianstvu s ohľadom na zvyšovanie povedomia občianok a občanov o ich právach a povinnostiach v demokratickej spoločnosti;

pripomínajúc Odporúčanie Výboru ministrov č. 12 z roku 2002 o vzdelávaní k demokratickému občianstvu a želajúc si na ňom stavať;

s ohľadom na Odporúčanie Výboru ministrov č. 8 z roku 2003 o podpore a uznávaní neformálneho vzdelávania/učenia sa mladých ľudí a Odporúčanie Výboru ministrov č. 4 z roku 2004 o Európskom dohovore o ľudských právach v univerzitnom vzdelávaní a profesijnom vzdelávaní;

s ohľadom na odporúčanie Parlamentného zhromaždenia č. 1682 z roku 2004, ktoré vyzvalo, aby bol navrhnutý európsky rámcový dohovor o vzdelávaní k demokratickému občianstvu a ľudským právam;

v reakcii na výzvu 7. konferencie európskych ministrov zodpovedných za mládež, ktorá sa konala v Budapešti roku 2005, aby bol vypracovaný rámcový strategický dokument

o vzdelávaní k demokratickému občianstvu a ľudským právam;

želajúc si prispieť k dosiahnutiu cieľov Svetového programu ľudskoprávneho vzdelávania, prijatého v roku 2005 Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov, pre ktoré je Rada Európy regionálnym partnerom v Európe;

želajúc si nadviazať na skúsenosti roka 2005 ako Európskeho roka občianstva prostredníctvom vzdelávania, počas ktorého štáty a mimovládne organizácie podávali správy o početných príkladoch dobrej praxe v oblasti vzdelávania k demokratickému občianstvu a ľudským právam a v záujme upevnenia, kodifikácie a šírenia takejto dobrej praxe v celej Európe;

vzhľadom na to, že členské štáty sú zodpovedné za organizáciu a obsah svojich vzdelávacích systémov;

uznávajúc kľúčovú úlohu mimovládnych organizácií a mládežníckych organizácií v tejto oblasti vzdelávania a v snahe podporiť ich,

odporúča vládam členských štátov:

- realizovať opatrenia na základe ustanovení Charty Rady Európy o vzdelávaní k demokratickému občianstvu a ľudským právam, ako je stanovené v prílohe k tomuto odporúčaníu;

- zabezpečiť, aby sa s Chartou široko oboznámili ich orgány zodpovedné za vzdelávanie a mládež;

poveruje svojho generálneho tajomníka, aby toto odporúčanie zaslal

- vládam štátov, zmluvných strán Európskeho kultúrneho dohovoru (ETS č 18), ktoré nie sú členskými štátmi Rady Európy;

- medzinárodným organizáciám.

Príloha k Odporúčaníu výboru ministrov č. 7 z roku 2010

Charta Rady Európy o vzdelávaní k demokratickému občianstvu a ľudským právam

prijatá v rámci odporúčania Výboru ministrov č. 7 z roku 2010

Časť I - Všeobecné ustanovenia

1. Rozsah

Táto charta sa týka vzdelávania k demokratickému občianstvu a ľudským právam tak ako sú definované v odseku 2. Súvisiacim oblastiam, akými sú interkultúrne vzdelávanie, vzdelávanie zamerané na rovnosť, trvalo udržateľný rozvoj a mier sa podrobne nevenuje, zaoberá sa nimi len vtedy, keď sa prelínajú a interagujú so vzdelávaním k demokratickému občianstvu a ľudským právam.

2. Definícia

Na účely tejto charty:

a) "Vzdelávanie k demokratickému občianstvu" znamená vzdelávanie, odbornú prípravu, tréning, šírenie povedomia, informovanie, praktiky a činnosti, ktoré študujúcim poskytujú vedomosti, schopnosti a porozumenie a rozvíjajú ich postoje a správanie tak, aby boli schopné a schopní uplatňovať a obhajovať svoje demokratické práva a povinnosti v spoločnosti, cítiť si rozmanitosť a zohrávať aktívnu úlohu v demokratickom živote, s cieľom presadzovania a ochrany demokracie a právneho štátu.

b) "Vzdelávanie k ľudským právam" znamená vzdelávanie, odbornú prípravu, tréning, šírenie povedomia, informovanie, praktiky a činnosti, ktoré študujúcim ľuďom poskytujú vedomosti, schopnosti a porozumenie a rozvíjajú ich postoje a správanie tak, aby boli schopní prispievať k budovaniu a obrane všeobecnej kultúry ľudských práv v spoločnosti, s ohľadom na presadzovanie a ochranu ľudských práv a základných slobôd.

c) "Formálne vzdelávanie" znamená štruktúrovaný výchovno-vzdelávací systém, ktorý prebieha od predškolskej výchovy, cez základné a stredné až po vysokoškolské vzdelávanie. Spravidla sa odohráva vo všeobecných alebo odborných vzdelávacích inštitúciách a zakončuje sa vysvedčením.

d) "Neformálne vzdelávanie" znamená akýkoľvek plánovaný vzdelávací program, zostavený za účelom zdokonaľovania schopností a kompetencií mimo formálneho vzdelávacieho prostredia.

e) "Informálne vzdelávanie" znamená celoživotný proces, pri ktorom si každý človek osvojuje postoje, hodnoty, schopnosti a vedomosti zo vzdelávacích vplyvov a zdrojov vo svojom vlastnom okolí a z každodennej skúsenosti (v rodine, s rovesníkmi, rovesníkmi, susedmi, ľuďmi, ktorých stretáva, z knižnice, médií, pracoviska, hry, atď.).

3. Vzťah medzi vzdelávaním k demokratickému občianstvu a ľudskoprávnym vzdelávaním

Vzdelávanie k demokratickému občianstvu a vzdelávanie k ľudským právam sú dve

vzájomne prepojené a doplňujúce sa oblasti. Skôr než svojimi cieľmi a postupmi sa líšia svojím zameraním a rozsahom. Vzdelávanie k demokratickému občianstvu sa zameriava predovšetkým na demokratické práva a povinnosti a aktívnu účasť vo vzťahu k občianskej, politickej, sociálnej, ekonomickej, právnej a kultúrnej sfére spoločnosti, zatiaľ čo ľudskoprávne vzdelávanie sa zaoberá širším spektrom ľudských práv a základných slobôd vo vzťahu ku všetkým aspektom ľudského života.

4. Ústavné štruktúry a priority členských štátov

Ciele, zásady a stratégie, ktoré sa majú uplatňovať:

- a) s náležitým rešpektom k ústavným štruktúram každého členského štátu používať prostriedky zodpovedajúce týmto štruktúram.
- b) zohľadňovať priority a potreby každého členského štátu.

Časť II – Ciele a zásady

5. Ciele a zásady

Pri formovaní svojej politiky, legislatívy a praxe sa členské štáty majú riadiť nasledujúcimi cieľmi a zásadami.

- a) Cieľ poskytnúť každému človeku na území daného štátu príležitosť vzdelávať sa v oblasti demokratického občianstva a ľudských práv.
- b) V prípade vzdelávania k demokratickému občianstvu a ľudským právam je učenie sa celoživotný proces. Účinné učenie sa v tejto oblasti zahŕňa široký rad zainteresovaných subjektov vrátane političiek, politikov, odborných pracovníčok, pracovníkov v školstve, študujúcich, rodičov, vzdelávacích inštitúcií, školských úradov, verejných zamestnancov, zamestnankýň, mimovládnych organizácií, mládežníckych organizácií, médií a širokej verejnosti.
- c) Všetky prostriedky vzdelávania a tréningu, či už formálne, neformálne alebo informálne, majú v tomto procese svoju úlohu a sú cenné pri presadzovaní jeho zásad a dosahovaní jeho cieľov.
- d) Mimovládne organizácie a mládežnícke organizácie významne prispievajú k vzdelávaniu k demokratickému občianstvu a ľudským právam najmä prostredníctvom neformálneho a informálneho vzdelávania a v súlade s tým potrebujú príležitosti a podporu.
- e) Vyučovanie a vzdelávacia prax sa majú riadiť demokratickými a ľudskoprávnymi

hodnotami a zásadami. Obzvlášť vedenie vzdelávacích inštitúcií, vrátane škôl, má reflektovať a presadzovať hodnoty ľudských práv a podporovať zapojenie a aktívnu účasť študujúcich, pedagogických pracovníčok a pracovníkov, ďalších zainteresovaných osôb, vrátane rodičov.

f) Zásadne dôležitým prvkom všetkého vzdelávania k demokratickému občianstvu a ľudským právam je presadzovanie sociálnej súdržnosti a medzikultúrneho dialógu a oceňovanie rôznorodosti a rovnosti vrátane rodovej rovnosti; za týmto účelom je zásadne dôležité rozvíjať vedomosti a sociálne zručnosti a porozumenie, ktoré obmedzujú konflikty, posilňujú uvedomenie si a pochopenie rozdielov medzi náboženskými a etnickými skupinami, budujú vzájomný rešpekt k ľudskej dôstojnosti a spoločným hodnotám, podnecujú dialóg a presadzujú nenásilie pri riešení problémov a sporov.

g) Jedným zo základných cieľov každého vzdelávania k demokratickému občianstvu a ľudským právam nie je len poskytnúť študujúcim ľuďom znalosti, porozumenie a zručnosti, ale tiež docieľiť, aby boli pripravení v spoločnosti aktívne konať v zmysle obrany a presadzovania ľudských práv, demokracie a právneho štátu.

h) Podstatnou súčasťou výučby a udržateľnosti účinného vzdelávania v tejto oblasti je priebežné poznávanie zásad, rozvíjaní a praxe vzdelávania k demokratickému občianstvu a ľudským právam u odborných pracovníkov a pracovníčok v školstve, vedúcich mládeže, rovnako ako samotných školiteliek a školiteľov. Takáto príprava si vyžaduje náležité plánovanie a zdroje.

i) Podnecovať by sa malo partnerstvo a spolupráca medzi mnohými zainteresovanými subjektmi, ktoré sa zúčastňujú vzdelávania k demokratickému občianstvu a ľudským právam na celoštátnej, regionálnej i miestnej úrovni, aby sa čo najlepšie využíval ich prínos, vrátane političiek, politikov, odborných pracovníčok, pracovníkov v školstve, študujúcich, rodičov, vzdelávacích inštitúcií, mimovládnych organizácií, mládežníckych organizácií, médií a širokej verejnosti.

j) Vzhľadom na medzinárodný charakter hodnôt a záväzkov ľudských práv a všeobecných princípov, na ktorých stojí demokracia a právny štát je dôležité, aby členské štáty pestovali a podnecovali medzinárodnú a regionálnu spoluprácu pri aktivitách, ktorými sa zaoberá táto charta a aby si uvedomovali a vymieňali dobrú prax.

Časť III – Politiky

6. Formálne všeobecné a odborné vzdelávanie

Členské štáty by mali začleniť vzdelávanie k demokratickému občianstvu a ľudským právam do kurikul formálneho vzdelávania na predškolskej, základnej a stredoškolskej úrovni rovnako ako do všeobecného a odborného vzdelávania a tréningu. Členské štáty by tiež mali vzdelávanie k demokratickému občianstvu a ľudským právam v týchto kurikulách naďalej podporovať, revidovať a aktualizovať, aby sa zabezpečila ich relevantnosť a podnietila udržateľnosť tejto oblasti.

7. Vyššie vzdelávanie

Členské štáty by mali s príslušným rešpektom k zásade akademickej slobody presadzovať začlenenie vzdelávania k demokratickému občianstvu a ľudským právam do inštitúcií vyššieho vzdelávania, najmä pre budúci profesionálny pedagogický personál.

8. Demokratická správa

Členské štáty by mali presadzovať demokratickú správu vo všetkých vzdelávacích inštitúciách ako žiaducu a prospešnú metódu správy ako takú a zároveň ako praktický prostriedok učenia sa a poznávania demokracie a rešpektu k ľudským právam. Mali by vhodnými prostriedkami podporovať a umožňovať aktívnu participáciu študujúcich, pedagogickému personálu a zainteresovaných ľudí vrátane rodičov na správe vzdelávacích inštitúcií.

9. Odborná príprava

Členské štáty by mali poskytovať učiteľkám, učiteľom, ďalšiemu pedagogickému personálu, vedúcim mládeže, školiteľkám, školiteľom nevyhnutné počiatočné a ďalšie vzdelávanie a rozvoj týkajúci sa vzdelávania k demokratickému občianstvu a ľudským právam. Tak by sa mala zabezpečiť dôkladná znalosť cieľov a zásad tejto disciplíny i vhodných vyučovacích a učebných metód a taktiež kľúčových zručností potrebných pre túto vzdelávaciu oblasť a ich pochopenie.

10. Úloha mimovládnych organizácií, mládežníckych organizácií a ďalších zainteresovaných subjektov

Členské štáty by mali podporovať úlohu mimovládnych organizácií a mládežníckych organizácií pri vzdelávaní k demokratickému občianstvu a ľudským právam najmä v neformálnom vzdelávaní. Mali by tieto organizácie a ich aktivity uznávať ako cennú súčasť vzdelávacieho systému, poskytovať im všetku možnú podporu, ktorú potrebujú a plne využívať odborných znalostí, ktorými môžu prispieť ku všetkým formám vzdelávania. Členské štáty by tiež mali podporovať a propagovať vzdelávanie k demokratickému

občianstvu a ľudským právam smerom k iným zainteresovaným subjektom, najmä médiám a širokej verejnosti, aby sa maximalizoval ich možný prínos pre túto oblasť.

11. Hodnotiace kritériá

Členské štáty by si mali vytvoriť kritériá na hodnotenie účinnosti programov vzdelávania k demokratickému občianstvu a ľudským právam. Spätná väzba od študujúcich by mala byť integrálnou súčasťou všetkých takýchto hodnotení.

12. Výskum

Členské štáty by mali iniciovať a podporovať výskum vzdelávania k demokratickému občianstvu a ľudským právam, ktorý by mapoval ich súčasnú situáciu a poskytoval zainteresovaným subjektom vrátane političiek, politikov, vzdelávacích inštitúcií, vedenia škôl, učiteliek, učiteľov, študujúcich, mimovládnych organizácií a mládežníckych organizácií porovnávacie informácie, ktoré by im pomohli merať a zvyšovať dosah a účinnosť a zdokonaľovať prax. Tento výskum by mal okrem iného zahŕňať výskum kurikúl, inovatívnych praktík, vyučovacích metód a rozvoja hodnotiacich systémov vrátane hodnotiacich kritérií a ukazovateľov. Členské štáty by sa mali pokiaľ možno o výsledky svojho výskumu deliť s ďalšími členskými štátmi a zainteresovanými stranami.

13. Zručnosti na presadzovanie sociálnej súdržnosti, docenenie rozmanitosti a zvládanie rozdielov a konfliktov.

Vo všetkých oblastiach vzdelávania by mali členské štáty presadzovať postoje a vyučovacie metódy, ktorých cieľom je učiť sa spoločne žiť v demokratickej a multikultúrnej spoločnosti a umožňovať študujúcim získavať vedomosti a schopnosti potrebné na presadzovanie sociálnej súdržnosti, ocenenie rozmanitosti a rovnosti, uvedomovanie si rozdielov - najmä medzi jednotlivými náboženskými a etnickými skupinami, na urovanie sporov a konfliktov nenásilným spôsobom so vzájomným rešpektom k právam jednotlivých strán a zároveň k boju proti všetkým formám diskriminácie a násilia, najmä šikanovaniu a prenasledovaniu.

Časť IV - Hodnotenie a spolupráca

14. Hodnotenie a revízia

Členské štáty by mali pravidelne hodnotiť stratégie a politiky, ku ktorým sa zaviazali s ohľadom na túto chartu a tieto stratégie a politiky podľa potreby prispôbovať. Môžu tak robiť v spolupráci s inými členskými štátmi, napríklad na regionálnej báze. Každý členský štát tiež môže žiadať pomoc od Rady Európy.

15. Spolupráca pri následných aktivitách

Členské štáty by mali, podľa možnosti spolupracovať navzájom aj prostredníctvom Rady Európy pri sledovaní cieľov a zásad tejto charty a to tak, že budú:

- a) sledovať vytýčené témy spoločného záujmu a priorít;
- b) podporovať multikultúrne a cezhraničné aktivity, vrátane existujúcej siete koordinátoriek a koordinátorov vzdelávania k demokratickému občianstvu a ľudským právam;
- c) vymieňať si, rozvíjať, kodifikovať dobrú prax a zabezpečovať jej šírenie;
- d) informovať všetky zainteresované subjekty vrátane verejnosti o cieľoch a uplatňovaní charty;
- e) podporovať európske siete mimovládnych organizácií, mládežníckych organizácií a odborných pracovníčok a pracovníkov v školstve a spoluprácu medzi nimi.

16. Medzinárodná spolupráca

Členské štáty by sa mali podeliť o výsledky svojej práce týkajúcej sa vzdelávania k demokratickému občianstvu a ľudským právam v rámci Rady Európy s ďalšími medzinárodnými organizáciami.